

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ РЕСТАВРАЦІЇ СКУЛЬПТУРИ МАЛИХ ФОРМ

Освітня програма «Образотворче мистецтво»

Першого (бакалаврського) рівня

Спеціальність **023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 8 від “18” 01. 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація	
2.	
Назва дисципліни	Основи реставрації скульптури малих форм
Викладач	Кіндрачук Володимир Богданович – старший викладач
Контактний телефон викладача	+380963726581
Е-mail викладача	volodymyr.kindrachuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації із студентами проводяться відповідно до графіку розміщеного на інформаційному стенді та сайті кафедри. Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є основи реставрації скульптурних творів малих форм, зокрема технологічні процеси спрямовані як на збереження творів мистецтва, так і на максимально можливе відновлення їхнього первісного вигляду, а також ряд консерваційних процесів, які, не змінюючи зовнішнього вигляду твору, запобігають його руйнуванню біологічними організмами і оберігають від втрат.</p> <p>Навчальна дисципліна вивчає реставраційні процеси, що сприяють продовженню життя творів та видалення пізніших записів нашарувань, що спотворюють авторський задум і знижують естетичну значущість пам'ятки, - зміцнення левкасу чи іншого шару ґрунту і пошкодженої основного матеріалу скульптури, тонування в разі потреби втрачених місць, нанесення захисного шару.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу полягає у вивченні теоретичних основ з реставраційної діяльності, а також бази понять та категорій, оволодіння технологічними знаннями, котрі є першоосновою для успішної професійної майстерності.</p> <p>Завданнями, що стоять при викладанні дисципліни «Основи реставрації творів скульптури малих форм» є : вивчення методів дослідження в реставраційній справі, формування відповідального відношення до творів образотворчого мистецтва та безпечної діяльності в процесі роботи. У разі успішного вивчення дисципліни поглиблюються знання з теорії скульптури та правильної творчої художньої діяльності.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Програмні компетентності</p> <p>ПК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов.</p> <p>ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ФК 4.Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах.</p> <p>ФК 8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва.</p> <p>ФК 10. Здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.</p>	

Програмні результати навчання

2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого мистецтва, та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	8
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36
самостійна робота	46

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	3	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Вступ до предмета «Основи реставрації скульптури малих форм». Предмет та об'єкт дослідження в реставрації. Методи дослідження.	2		
Тема 2. Обробка творів, уражених біоорганізмами. Боротьба з мікроорганізмами. Обробка творів, уражених жуками-точильниками, корозією та іншими видами пошкодження.		2	6
Тема 3. Комплекс робіт із дослідження та скульптурного твору на основі	2	4	6

затвердженої проектної документації та проекту організації консерваційно-реставраційних робіт.			
Тема 4. Розробка концептуальних рішень чи програми науково-реставраційних робіт, складання завдання на розробку науково-проектної документації з проведення консерваційно-реставраційних робіт.	2	6	6
Тема 5. Зміцнення зруйнованого левкасу. Приготування клею. Підготовка до процесу зміцнення. Основний спосіб зміцнення левкасу - просочення клеєм. Підведення клею під відставання. Особливі випадки зміцнення левкасу. Зміцнення рельєфного левкасу		4	6
Тема 6. Консерваційно-реставраційні роботи. Заміна елементів твору у випадку неможливості їх відновлення або якщо результати будуть ненадійні.		4	6
Тема 7. Тонування та патинування. Штучна та природна патина. Фарби для тонування. Підготовка процесу. Способи тонування і патинування	2	12	12
Тема 8. Реставраційне захисне покриття. Вимоги до гідрофобізаторів глибокого проникнення і захисних плівок. Реставраційні оліфні плівки. Реставраційні лакові плівки. Реставраційне воскове покриття.		4	4
	8	36	46

6. Система оцінювання дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання з навченої дисципліни проводиться з метою перевірки знань і вмінь студентів, виявлення якості засвоєних компетентцій, формування рейтингу успішності. Оцінювання результатів навчання відбувається на принципах систематичності, об'єктивності та прозорості.</p> <p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Оцінювання результатів навчання відбувається згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf</p> <p>Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти визначені у Положенні про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника:</p>
---	--

https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf

Семестровий (підсумковий) контроль з дисципліни «Основи реставрації творів станкового живопису» проводиться у формі екзамену. Екзамен передбачений в кінці 5 семестра. Навчання оцінюється за 100 бальною шкалою.

Шкала оцінювання			
Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90-100	5	Відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1-25			Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінювання результатів навчання з дисципліни передбачає поточне оцінювання на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, а також складання екзамену.

Загальна система розподілу балів за різні види робіт

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	40
Самостійна робота	10
Екзамен	50
Заг. к-ть	100

Вимоги до письмової роботи

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання всіма студентами самостійної роботи. Самостійна робота передбачає виконання студентами завдань до кожної теми згідно силабуса. Це завдання пов'язані із роботою із словниками, виконанням рефератів, презентацій тощо.

Конвертація балів за самостійну роботу:

Національна оцінювання	шкала	Конвертація у бали
	5	10
	4	8
	3	5

	2	-										
Практичні заняття	<p>Практичні заняття передбачають вивчення студентами тем згідно силабуса. Студенти усно та письмово відповідають та обговорюють питання відповідної теми заняття, готують наукові виступи, проходять тестування.</p> <p>Система оцінювання практичних занять визначена у Положенні про «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».</p> <p>Конвертація балів з навчальної дисципліни за кожен тему практичного заняття:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Національна шкала оцінювання</th> <th style="width: 50%;">Конвертація у бали</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">4</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">3</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> </tbody> </table>		Національна шкала оцінювання	Конвертація у бали	5	5	4	4	3	3	2	-
Національна шкала оцінювання	Конвертація у бали											
5	5											
4	4											
3	3											
2	-											
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Умови допуску до підсумкового контролю визначаються в Положенні про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf) та згідно положення «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» розміщеного на сайті університету: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf</p> <p>Студент допускається до семестрового контролю при відсутності пропусків занять та виконанні усіх видів робіт передбачених силабусом навчальної дисципліни.</p> <p>Здобувач не допускається до складання екзамену, якщо впродовж семестру він набрав менше ніж 25 балів. У цьому випадку йому у відомості робиться запис “не допущений” і виставляється набрана кількість балів. Допускається, як виняток, з дозволу завідувача кафедри, виконання у визначений кафедрою строк, здобувачем вищої освіти додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p>											

Підсумковий контроль	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>складання</u> всіма студентами екзамену у письмовій формі. Екзамен проводиться в кінці п'ятого семестру та охоплює теми № 1-9. На екзамен виносяться три питання.</p> <p>Конвертація балів за екзамен:</p> <table border="1" data-bbox="699 371 1437 638"> <thead> <tr> <th data-bbox="699 371 911 483">Національна шкала оцінювання</th> <th data-bbox="911 371 1437 423">Конвертація у бали</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="699 483 911 521">5</td> <td data-bbox="911 483 1437 521">45-50</td> </tr> <tr> <td data-bbox="699 521 911 560">4</td> <td data-bbox="911 521 1437 560">35-44</td> </tr> <tr> <td data-bbox="699 560 911 598">3</td> <td data-bbox="911 560 1437 598">25-34</td> </tr> <tr> <td data-bbox="699 598 911 638">2</td> <td data-bbox="911 598 1437 638">-</td> </tr> </tbody> </table>	Національна шкала оцінювання	Конвертація у бали	5	45-50	4	35-44	3	25-34	2	-
Національна шкала оцінювання	Конвертація у бали										
5	45-50										
4	35-44										
3	25-34										
2	-										

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Планується виконання студентами письмових робіт: письмових тестових завдань, експрес-опитувань на практичних заняттях тощо.

Академічна доброчесність:

Політику, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності визначено в таких документах ЗВО:

1. Положенні про запобіганні академічному плагіату (нова редакція) у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

метою якого є запобігання та виявлення плагіату в наукових, навчально- і науково-методичних роботах науково-педагогічних працівників, здобувачів всіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

2. Положенні про Комісію з питань етики та академічної доброчесності (нова редакція), <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, в якому зазначаються права та обов'язки комісії, вимоги до її складу та порядок роботи;

3. Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція), <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf>, в якому принцип академічної доброчесності сформульовано як один із основних принципів поведінки члена університетської громади.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски занять здійснюються у вигляді відпрацювання (здачі) практичних занять, підготовки індивідуальних творчих завдань (проектів, презентацій, рефератів) та опрацювання літератури із лекційних курсів.

Додаткові бали

Додаткові бали здобувачі освіти можуть отримати за написання рефератів, поглиблене вивчення певних питань за додатковою літературою з лекційних курсів; виконання додаткових завдань із практичних занять.

За рішенням кафедри здобувачам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів тощо, можуть присуджуватися додаткові бали.

Неформальна освіта

Неформальна освіта регулюються Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

1. Рекомендована література

1. Бідзіля О.В. Комахи-шкідники музейних колекцій: Методичний посібник з ідентифікації. ННДРЦУ– Київ: Національний науково-дослідний реставраційний центр України, 2019. – 72 с.: іл..150.
2. Бевзе М. Комплексні наукові дослідження з реставрації пам'яток архітектури.- Львів: НУ «Львівська політехніка», вид-во «Растр 7», 2022 – 346 с., іл.
3. Веретко, Наталія. "РЕСТАВРАЦІЯ МОНУМЕНТАЛЬНОГО ЖИВОПИСУ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ В УКРАЇНІ." Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство» 46 (2022): 8-12. <http://arts-series-knukim.pp.ua/article/download/257944/254797>
4. Духовна велич: меморії видатних українців. Наукова реставрація до 30-річчя Незалежності України : каталог виставкового проєкту. - Київ :Національний науково-дослідний реставраційний центр України, 2021. – 288 с : іл.
5. Жердзицький В. Є. Живопис. Техніка і технологія: навчальний посібник.– Х. : Колорит, 2006. – 327 с.
6. Зайцева, Вікторія Олександрівна. "Реставрація ансамблю монументальних розписів Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври." (2023). <http://surl.li/pxvlo>
7. Карпов, Віктор Васильович. "Реставрація монументального живопису в Україні в 50–60-ті роки ХХ ст. Суспільні прагнення та ідеологічні колізії." (2023). <http://surl.li/pxvkd>
8. Коваль Е.З., Митківська Т.І. Мікологічне обстеження музейних пам'яток/ ННДРЦУ. – К., 2014. – 240 с., іл.
9. Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища. /Збірник офіційних документів.– К.: Істина, 2002. – 336 с.
10. Куцевич В., Марусик Т., Коротун І., Дивак В., Герич К. Теоретичні і практичні основи реставрації: підручник. Чернівці: «Чернівець. нац. ун –т ім Ю. Федьковича», 2024, 224 с.: іл.
11. Наукова реставрація. Історія, сучасність, шляхи модернізації: наукові доповіді XI Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11–14 вересня 2018 року) / ННДРЦУ. Київ : Національний науково-дослідний реставраційний центр України, 2018. – Ч. 1. – 392 с. – Ч. 2. – 312 с.
12. Паур І. Навчальна дисципліна "Сфрагістика і геральдика" для студентів спеціальності "Реставрація творів мистецтва": з досвіду викладання //Проблеми дидактики історії. - 2019. - Вип. 10. - С. 147-152. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prdist_2019_10_19

13. Ревенок Н. Наукова реставрація творів декоративно-ужиткового мистецтва в системі вищої художньої освіти // Українська академія мистецтва. - 2021. - Вип. 30. - С. 92-106. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uam_2021_30_14
14. Ревенок Н. Методичні рекомендації для курсу навчальної дисципліни "Реставрація скульптури та творів декоративно-ужиткового мистецтва з кераміки" / Н. Ревенок // Українська академія мистецтва. - 2016. - Вип. 25. - С. 67-76. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uam_2016_25_9
15. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації; авт. перед. та упоряд. І.Дорофієнко. Київ : Мистецтво, 2009. – 304 с.: іл.
16. Стасюк О. Реставрація творів мистецтва та архітектури з каменю – виклики та відповіді// Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Архітектура. - 2020. - Vol. 2, Iss. 1. - С. 48-53. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPARX_2020_2_1_8
17. Тимченко Т. Р. Методи захисту основ станкового живопису (історія та сучасні технології). Київ : Задруга, 2015. – 98 с. : іл.
18. Титов М. Визначення та опис стану збереженості творів станкового живопису. Луганськ : Світлиця, 2007. – 36 с. : іл.
19. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання. Львів: Аверс, 2010. – 496 с.

Допоміжна

1. Музеї народного мистецтва та національна культура: збірник наукових праць за ред. д-ра мист. М.Селівачова. – К.: Златограф, 2006. – 268 с.,іл..
2. Словник українського сакрального мистецтва / [М. Станкевич, С.Боньковська, Р. Василик, Л. Герус, Р. Забашта, Р. Захарчук-Чугай, І.Зіньків, М. Моздир, В. Тарас, Я. Тарас, О. Шпак] – Л.: Афіша, 2006. – 286 с.

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
2. Наукова бібліотека Інституту мистецтв.
3. Обласна наукова бібліотека імені Івана Франка.
4. Фонди Музею мистецтв Прикарпаття.
5. Фонди Львівського національного музею.

Викладач _____ ст. викл. Кіндрачук В. Б.